

BE

Nationale strategie voor de integratie van de Roma

Februari 2012

Inhoudsopgave.

A. Algemene visie en doelstellingen

B. Algemeen kader

C. Definitie

D. Roma in België

E. Goede Praktijken

F. Coördinatie van de strategie

G. Actieplan

H. Nationaal Contactpunt

I. Referenties

J. Bijlagen

A. ALGEMENE VISIE EN DOELSTELLINGEN

België erkent dat de Roma een kansarme groep is die bijzonder vatbaar is voor sociale exclusie, armoede en discriminatie. Deze groep is het slachtoffer van discriminatie (en zelfs soms segregatie) inzake toegang tot onderwijs, tot beroepsopleidingen, tot de arbeidsmarkt, tot gezondheidszorg en tot huisvesting. Roma hebben ook te leiden onder een negatief imago.

In lijn met de Europese Unie (Europees kader voor de integratie van Roma en de 10 gemeenschappelijk basisprincipes voor de integratie van de Roma) , willen de Belgische overheden doortastend optreden om de socio-economische integratie van de Romagemeenschappen die op Belgisch grondgebied verblijven te verbeteren, dit in het kader van een nauwe dialoog met de Roma. De integratie van de Roma vereist een gemeenschappelijke inspanning van de verschillende beleidsniveau en – domeinen, over de beleidsdomeinen heen, van de autochtone bevolking en van de Roma zelf.

Zoals het Europees kader voor Roma-integratie aangeeft zijn inspanningen noodzakelijk in alle landen van de Europese Unie. De Belgische overheden willen erop wijzen dat in de eerste plaats de landen van oorsprong, binnen en buiten de unie, de rechten van de Roma-bevolkingsgroep moeten respecteren, en de Europese en internationale verdragen hieromtrent naleven. Het uitoefenen van diplomatieke druk is in dit opzicht noodzakelijk.

Hier is een belangrijke taak weggelegd voor de Europese Unie en andere internationale organisaties. België pleit dan ook voor het gebruik van Europese financiële en of legislatieve instrumenten om de leefomstandigheden van de Roma in de landen van herkomst te verbeteren. De Belgische overheden zelf nemen ook het engagement op om in hun relaties met de landen van oorsprong dit thema aan te kaarten, en de overheden in deze landen te wijzen op hun verplichtingen ten aanzien van de Roma-bevolkingsgroep.

Om aan de specifieke noden van de Roma tegemoet te komen en om de ongelijkheden waarmee ze geconfronteerd worden te bestrijden zijn er dus expliciete maatregelen nodig, zonder dat deze exclusief zijn. Deze expliciete maatregelen sluiten helemaal niet uit dat er andere kwetsbare en kansarme personen geholpen worden. Het objectief moet zijn dat de integratie van Roma in ons land dermate succesvol is dat specifieke acties en maatregelen overbodig worden.

De Belgische nationale strategie zal gestoeld zijn op de verschillende beleidsdomeinen die de sociale en economische integratie van de Roma mogelijk maken, zoals de bestrijding van discriminatie werkgelegenheid, onderwijs, huisvesting en toegang tot gezondheidszorg. Dit in lijn met de prioriteiten uit het Europees kader voor de integratie van de Roma. Naast deze vier hoofddomeinen zal er bovendien bijzondere aandacht besteed worden aan meer horizontale doelstellingen zoals de participatie van Roma in de samenleving en de

maatschappelijke integratie van Roma. Ook de coördinatie van alle acties zal aan bod komen, net als de nood aan de verzameling van degelijke data, twee noodzakelijke elementen om een doeltreffend beleid te kunnen voeren.

De nationale strategie opteert voor een geïntegreerde aanpak, zowel op horizontaal, tussen de beleidsdomeinen, als op verticaal vlak, tussen de bevoegdheidsniveaus: van het plaatselijke niveau, dat eveneens een belangrijke integratierol speelt, tot het Europees niveau en de gewestelijke, gemeenschaps- en nationale beleidsniveaus.

De Belgische nationale strategie ter integratie van de Roma zal bijdragen tot het behalen van de doelstelling uit het Nationaal hervormingsprogramma¹ en het federale regeerakkoord om tegen 2020 380.000 mensen uit de armoede te halen.

¹ http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_belgium_nl.pdf

B. ALGEMEEN KADER

Op Europees niveau:

Er leven ongeveer 10 à 12 miljoen Roma in Europa. Velen zijn het slachtoffer van (socio-economische) discriminatie en worden uitgesloten van de Europese maatschappij. Ze leven vaak in schrijnende armoede.

Op 9 maart 2011 spoorde het Europees Parlement de Europese lidstaten en de Europese Commissie in een resolutie aan om zich over de economische en sociale problemen van de Roma te buigen en een betere bescherming van de grondrechten van de Roma te verzekeren. Door de basis te leggen om tot bindende minimumnormen te komen, leverde de resolutie de nodige input voor de mededeling die op 5 april 2011 door de Europese Commissie gepubliceerd werd: "EU-kader voor nationale strategieën voor integratie van de Roma tot 2020" (COM(2011)173/4).

Met deze mededeling wordt richting gegeven aan het Romabeleid in de lidstaten en de inzet van op EU-niveau beschikbare middelen om hun integratie te bevorderen. Vier essentiële domeinen vormen de pijlers van de mededeling: onderwijs, tewerkstelling, gezondheid en huisvesting.

Tijdens de Raad van 24 juni 2011 schaarden de Europese staatshoofden en de regeringsleiders zich achter de Europese strategie voor de integratie van de Roma. Zo hebben de lidstaten beloofd om tegen eind 2011 nationale strategieën of integratiemaatregelen uit te werken. In overeenstemming met hun nationaal hervormingsprogramma, dat in het kader van de Europa 2020 Strategie werd uitgewerkt, worden zij meer bepaald verzocht om rekening te houden met een betere sociale en economische integratie van Roma, alsook om met de lokale autoriteiten samen te werken en om nationale contactpunten op te richten.

In de lente van 2012 zal de Europese Commissie een verslag aan het Europees Parlement en aan de Raad overbrengen over de vorderingen van deze strategieën.

Op nationaal niveau:

België behoort tot de EU-lidstaten met een aanzienlijke Romabevolking.

Om de sociale en economische integratie van de Roma te bevorderen, richtte de Interministeriële Conferentie Integratie in de Maatschappij, die de federale regering, de gewesten en de gemeenschappen verenigt, op 21 maart 2011 een werkgroep Roma op. Deze werkgroep werd gemachtigd om een geïntegreerd actieplan, met voorstellen om de begeleiding van de integratie van Roma in België te verbeteren, concreet uit te werken, de initiatieven van de verschillende beleidsniveaus op elkaar af te stemmen en de huidige Europese toestand op te volgen.

In het licht van deze opdrachten werd de werkgroep belast met de uitwerking van de nationale strategie voor de integratie van de Roma in België.

De huidige strategie is het resultaat van een partnerschap tussen de gefedereerde entiteiten, de federale overheid en de vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld en ze houdt een actieplan in dat steunt op een gedeelde visie en gezamenlijk geformuleerde doelstellingen maar waarin elk beleidsniveau maatregelen ontwikkelt in het kader van zijn bevoegdheden.

C. DEFINITIE

Naar analogie met de terminologie die gebruikt wordt door de Europese Commissie² zal de term Roma in dit actieplan verwijzen naar verschillende groepen personen die zichzelf als Roma, Zigeuners, Voyageurs, Manouchen, Ashkali, Sinti, of nog anders beschrijven. Het gebruik van de term Roma wil in geen geval afbreuk doen aan de grote diversiteit binnen de verschillende Roma-groepen en verwante gemeenschappen, en heeft evenmin tot doel stereotypes te promoten.

In België kan men meerdere groepen 'Roma' onderscheiden, die men indeelt op basis van de verschillende migratiegolven. De afstammelingen van de oudste Roma-migratiegolven zijn grotendeels woonwagenbewoners. In het werkveld wordt daarom onderscheid gemaakt tussen woonwagenbewoners (Manouchen, Roms en Sinti) en meer recent aangekomen, meestal sedentaire (Oost-Europese) Roma

Woonwagenbewoners:

- **Manouchen:** de Sinti in België noemen zich (net zoals in Frankrijk, Zwitserland en bepaalde regio's in Duitsland) Manouchen. Ze stammen vermoedelijk af van de eerste Roma die aan het begin van de 15de eeuw naar België afzakten³. Ze worden ook wel aangeduid als "de eerste migratie". Manouchen leven vooral in woonwagens, hun eerste taal is het Sinti-Romanes, hun tweede taal is de taal van de regio waar ze leven. Ze zijn met ongeveer 1500.
- **Roms:** Ze stammen af van Roma van de tweede migratiegolf, die op gang kwam na de opheffing van de slavernij in Moldavië en Walachije in 1856. Hun eerste taal is het Vlax Romanes, hun tweede taal het Frans. De Roms, zoals ze zichzelf noemen, zijn semi-nomadisch: in de zomer trekken ze rond, in de winter verblijven ze op privé- of openbare woonwagenterreinen. Er zijn er ongeveer 750 van.
- **Voyageurs:** Autochtone Belgen, afstammelingen van de vroegere rondreizende ambachtslieden. Ze zijn etnisch niet verwant met de Roma, maar delen wel bepaalde culturele kenmerken, die verbonden zijn met het nomadenleven (woonvorm, mobiliteit, beroepen). Tegenwoordig leven ze in woonwagens of huizen. Hun eerste taal is het Nederlands (in Vlaanderen) of het Frans (in Wallonië), maar ze gebruiken nog steeds heel wat leenwoorden uit hun eigen taal, het Bargoens. Hun aantal wordt geschat op 7.000.

Voyageurs, Manouchen en Roms hebben meestal (maar niet altijd) de Belgische nationaliteit.

² http://ec.europa.eu/justice/discrimination/roma/index_en.htm#

³ Alain Reyniers, « Roms Gens du Voyage ? Une question de vocabulaire »

Roma: Reeds na WOII kwamen Oost-Europese Roma in België terecht (o.a. Joegoslavische Roma in het kader van arbeidsmigratie), maar de derde grote migratiegolf kwam op gang na de val van het IJzeren Gordijn. Hun aantal wordt geschat op 30.000. De meeste van deze Roma hebben hun oorspronkelijke nationaliteit behouden. Velen bevinden zich in een preciaire verblijfssituatie. Toch beschikken steeds meer Roma over een Belgische verblijfsvergunning. Het grootste deel van deze Roma woont sedentair in huizen of appartementen.

D. ROMA IN BELGIE

1. Aantallen

Momenteel is het onmogelijk exact na te gaan hoeveel Roma er precies in België verblijven aangezien de term "Roma" niet naar een nationaliteit, maar naar een etniciteit verwijst. Roma zijn dus niet terug te vinden in het bevolkings-, vreemdelingen- of wachtregister. De registratie gebeurt namelijk op basis van land van herkomst en niet op basis van etnische afkomst.⁴ Bovendien wordt in artikel 6 van de Wet van 8 december 1992⁵ tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens aangegeven dat "de verwerking van persoonsgegevens waaruit de raciale of etnische afkomst (...) verboden is.". Er bestaan dus geen officiële statistieken over de verschillende etniciteiten die zich op het Belgisch grondgebied bevinden.

Verder hebben sommige Roma geen wettige verblijfplaats, een minderheid is niet sedentair. Deze worden dus niet (systematisch) geregistreerd. Niet sedentaire Romagezinnen verhuizen ook makkelijk binnen en buiten gemeente- en landgrenzen.

Tot slot zijn niet alle Roma gekend als Roma. Sommigen lopen liever niet te koop met hun Roma-afkomst omdat ze vrezen voor negatieve reacties en vooroordelen.

Naar schattingen van de Raad van Europa zouden er ongeveer 30.000 Roma wonen in België.⁶ Dit komt overeen met 0,29% van de totale bevolking.

In het Vlaams actieplan MOEmigranten 2012⁷ worden schattingen weergegeven over de spreiding van de Roma in enkele steden in Vlaanderen en Brussel.⁸

	Instroom MOE-migranten in 2010	Geschat aantal Roma in 2010
Antwerpen	3.600	4.000
Gent	1.935	4.300
Sint-Niklaas	234	800
Heusden-Zolder	148	75
Diest	73	230 à 250
Temse	58	400
Brussels Hoofdstedelijk Gewest		6.500 à 7.000

Voor het Waals Gewest zijn geen cijfers beschikbaar.

⁴ KRUISPUNT MIGRATIE – INTEGRATIE, Werknota: Roma in Vlaanderen, knelpunten en aanbevelingen

⁵ http://www.privacycommission.be/nl/static/pdf/wetgeving/wet_privacy_08_12_1992.pdf

⁶ <http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/Source/documents/stats.xls>

⁷ Vlaams actieplan MOE(Roma)-migranten 2012

⁸ De instroom MOE-migranten heeft betrekking op de instroom in 2010, het geschat aantal Roma zijn het totaal aantal Roma, (niet enkel instroom in 2010)

2. Situatie op het vlak van de prioritaire gebieden

Enkele in België uitgevoerde studies en deskundigen van in het werkveld (zie bibliografie) bevestigen de vaststellingen op Europees niveau over de socio-economische leefomstandigheden van de Roma in België. Zij worden in hoge mate door armoede en sociale uitsluiting gekenmerkt. Een moeilijke toegang tot basisdiensten zoals onderwijs, degelijke huisvesting, gezondheidszorg of tot de arbeidsmarkt is gekenmerkt door drempels van verschillende aard. Er is echter een gebrek aan cijfermateriaal om deze vaststellingen wetenschappelijk te staven.

- Onderwijs

Op vlak van onderwijs voorziet de Belgische wet schoolplicht voor alle kinderen tussen 6 en 18 jaar die zich op het grondgebied bevinden, ongeacht het statuut.

De meerderheid van de Roma-kinderen zijn ingeschreven in het lager onderwijs. Bij heel wat van deze kinderen is er een spijbelproblematiek. Al vinden we ook steeds meer Roma in het secundair onderwijs terug, toch zorgen drempels ervoor dat er nog teveel leerlingen niet doorstromen naar het secundair onderwijs.

Drempels naar onderwijs zijn divers: het precaire verblijfsstatuut dat bijdraagt aan financiële en sociale problemen, een vaak gebrekkige of negatieve vroegere schoolervaring in de familie, de opgebouwde leerachterstand van de kinderen, culturele en taalbarrières tussen de Roma en het schoolmilieu.

- Werkgelegenheid

De werkloosheidsgraad van de Roma is in het algemeen hoog, soms door het statuut dat hoort bij de verblijfsvergunning maar evenzeer door het lage opleidingsniveau en de beperkte werkervaring.

Opmerkelijk voor de Roma in België is dat slechts een zeer beperkt aantal Roma tewerkgesteld wordt op basis van een standaard arbeidsovereenkomst, terwijl deze toch de basis vormt voor toegang tot de sociale zekerheid. Vele Roma werken als zelfstandigen, zowel in de formele als informele sector.⁹ De sectoren waarin de zelfstandige activiteit wordt verricht zijn voor velen niet toereikend om een voldoende inkomen te realiseren (krantenbedeling, ijzer verzamelen, ...).

- Huisvesting

In België blijkt er vooral een probleem te zijn met de faciliteiten voor woonwagendwoneers en rondtrekkende bevolkingsgroepen. Er is een onvoldoende aantal residentiële en doortrekkersterreinen ter beschikking voor deze personen om aan hun behoefte te voldoen.

⁹ Ramon, Ides, ...

In België is het bovendien zo dat de mobiele woning (caravan) wel degelijk wordt erkend als woning, in die zin dat de wetgeving expliciet een regeling voorziet voor personen die in een mobiele woning verblijven, maar de mobiele woning wordt niet overal echt erkend als hoofdverblijfplaats.

Een ander probleem situeert zich in de meer stedelijke gebieden. Net als andere kansarme groepen worden de Roma geconfronteerd met slechte huisvesting of dakloosheid. Ook huisjesmelkerij vormt een probleem.

- Gezondheidszorg

Er is ook een kloof qua gezondheid tussen de Roma en het algemeen gemiddelde van de Belgische bevolking. Deze kloof is voornamelijk te wijten aan de precaire levensomstandigheden van de Roma, gekoppeld aan een beperkte toegang tot gezondheidszorg.

- Toegang tot maatschappelijke dienstverlening

Roma, en in het bijzonder Romavrouwen, moeten opboksen tegen twee vormen van discriminatie. Ze worden niet enkel geconfronteerd met stereotypen vanuit hun eigen gemeenschap, ze moeten ook nog eens het hoofd bieden aan de clichés die de maatschappij in het land waar ze leven hen opspeldt. Er zijn tal van obstakels die de maatschappelijke integratie van de Roma bemoeilijken:

- Ze zijn vaak niet op de hoogte van de bestaande diensten omdat ze over onvoldoende informatie beschikken en/of uitgesloten worden uit de maatschappelijke netwerken die de nodige informatie verstrekken;
- Cultuur en participatie komen bij hen op de tweede plaats, hun dagelijkse levensonderhoud krijgt voorrang;
- De historiek van de Roma is er één van verdrijving, uitsluiting en discriminatie. Dit heeft geleid tot een wantrouwige ingesteldheid ten aanzien van overheden.
- De culturele diensten en ondersteuningsmechanismen die hun volwaardige participatie mogelijk maken ontbreken, bovendien is er een gebrek aan diensten die hun inheemse cultuur steunen. Die factoren leiden tot angst en wantrouwen in openbare diensten, intimidatie en een gebrek aan interesse in of ervaring met socioculturele diensten en initiatieven. Dat kan de beperkte socioculturele participatie van de Roma verklaren.

Voor degenen die wel gebruik maken van de dienstverlening zijn er andere drempels: taal- en culturele barrières die een goede samenwerking in de weg staan, gebrekkige kennis en inzicht in administratie en procedures, verkeerde (wederzijdse) verwachtingen, hetgeen frustratie, claimedrag en sociaal 'shoppen' in de hand werkt...

Ook dienstverleners die met Roma werken, worden vaak op de proef gesteld omwille van voorgaande obstakels en de vaak multi-problematische situatie van gezinnen die dikwijls structureel van aard is. Daardoor verloopt de samenwerking zeer vaak erg gebrekkig en stroef.

- Negatieve beeldvorming

Roma hebben te lijden onder een negatief imago. Bepaald normoverschrijdend gedrag van een minderheid vindt hun weg naar de media en publieke opinie waardoor bepaalde stereotypes en vooroordelen versterkt worden. Het kan niet ontkend worden dat een gebrek aan kennis over de achtergronden en cultuur van Roma deze publieke opinie beïnvloedt, mede door de geslotenheid die de Romagemeenschappen kenmerkt. Naast het aanpakken van discriminatie en sociale uitsluiting moet er dus ook werk gemaakt worden van meer correcte beeldvorming door specifieke acties die zij ook zelf dragen en ondersteunen.

3. Statuut

Het vraagstuk rond het verblijfsrecht van niet-Belgische Roma moet als eerste uitgangspunt de maatschappelijke integratie van deze groep hebben.

Het integratievermogen van de Roma hangt nauw samen met hun verblijfsvoorwaarden. "Tussenfases" (tijdens lopende procedures) zijn niet echt bevorderlijk voor hun maatschappelijke betrokkenheid, ze weten immers niet welke rechten ze in de nabije toekomst zullen hebben. Elke integratiemaatregel moet met andere woorden uitgaan van een langetermijnvisie. Iemand in een onzekere verblijfssituatie zal immers niet meteen geneigd zijn om werk te zoeken.

Bij ongeveer de helft van de mensen waar dit Actieplan zich tot richt ("De niet-Belgische Roma") moet rekening worden gehouden met de verblijfsvoorwaarden (en de bijhorende sociale rechten) in het uittekenen van het integratiebeleid:

- ⤴ **Roma die het Europese burgerschap dragen** omdat ze uit een van de nieuwe EU-lidstaten uit 2004 of 2007 (Roemenië en Bulgarije) komen, mogen vrij reizen en verblijven in een lidstaat, net zoals alle andere EU-burgers dat mogen krachtens Richtlijn 2004/38/CE, omgezet in de Vreemdelingenwet van 15 december 1980.
- ⤴ Het vrije verkeer van EU-burgers is weliswaar geen onvoorwaardelijk recht: de voorwaarden om een verblijfsvergunning te krijgen als EU-burger, in het bijzonder voor de meest achtergestelde families, bijzonder moeilijk te vervullen. De discriminatie in de landen van herkomst en een zoektocht naar betere levensomstandigheden zijn belangrijke beweegredenen om te migreren. De Roma die naar België komen hebben omwille van hun gebrek aan beroepskwalificaties over het algemeen niet het meest aantrekkelijke profiel als ze op zoek gaan naar werk, ze beschikken niet over voldoende bestaansmiddelen om een verblijf op deze basis te bekomen en ze zijn geen student (of bezig aan een beroepsopleiding).
- ⤴ **Bovendien is de toegang tot de arbeidsmarkt** voor Roemeense en Bulgaarse werknemers beperkt door de overgangsmaatregelen, die tot 31 december 2013 zijn verlengd. De toekenning van een arbeidskaart B gebeurt

nog steeds op basis van een arbeidsmarktonderzoek, al zijn knelpuntberoepen wel vrijgesteld van dat onderzoek op basis van regionale beroepenlijsten.

- ⤴ Naast het feit dat sommigen nog onderworpen zijn aan die overgangmaatregelen (een arbeidskaart blijft een vereiste), blijft de toegang tot de arbeidsmarkt een pijnpunt omwille van de taal, het gebrek aan opleiding en beroepskwalificaties en de culturele verschillen¹⁰.
- ⤴ Voor deze EU-burgers is het verkrijgen van een verblijfsvergunning moeilijk. De verblijfsaanvraag als zelfstandige ligt nog het meest in de lijn van de socio-economische context van de Roma. Meestal verkrijgen ze via die weg een verblijfsstatuut, zelfs al blijft die activiteit als zelfstandige marginaal en wisselvallig. Ze mondt vaak uit in een aanvraag tot sociale bijstand.
- ⤴ **Burgers uit een niet-EU-lidstaat**, in het bijzonder de Roma uit de Balkan en ex-Joegoslavië, kunnen een verblijfsvergunning aanvragen bij de Belgische diplomatieke vertegenwoordiging in hun land van oorsprong, tenzij in uitzonderlijke gevallen. Dan kan de aanvraag in België worden ingediend bij de burgemeester van de gemeente van verblijf. Ook die voorwaarde is heikel voor de Roma, zowel op het vlak van ontvankelijkheid van de aanvraag (uitzonderlijke omstandigheden) als op het vlak van inhoud (integratie, werk, kennis van de taal, schoolgaande kinderen).
- ⤴ De regularisatieoperatie van 2009 op basis van de instructie van 19 juli 2009, heeft er ongetwijfeld voor gezorgd dat een aantal Roma een verblijfsvergunning hebben gekregen.

In België organiseren 2 verschillende wetten het **recht op maatschappelijke integratie en het recht op maatschappelijke dienstverlening**. Het gaat respectievelijk om de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, en de organieke OCMW wet van 8 juli 1976. Het opstellen van het recht op maatschappelijke dienstverlening of het recht op maatschappelijke integratie is nauw verbonden met het verblijfsrecht van de betrokkene op Belgisch grondgebied.

Het recht op maatschappelijke dienstverlening of op een leefloon voor een persoon uit de Roma gemeenschap wordt bepaald door het al dan niet hebben van een verblijfsrecht in België. De nationaliteit is bij deze een bepalend element: ofwel heeft de betrokkene de nationaliteit van een lidstaat van de Europese Unie en geniet hij bijgevolg van het recht op maatschappelijke dienstverlening of een leefloon volgens dezelfde voorwaarden als de andere burgers van de Europese Unie, ofwel heeft de betrokkene niet de nationaliteit van een Europese lidstaat, en valt hij bijgevolg onder de categorie van een burger uit derdelanden. Naast dit onderscheid bestaan er nog andere verblijfsstatuten in België: kandidaat vluchtelingen, erkende vluchtelingen, regularisatie 9ter, regularisatie 9bis, familiale hereniging, ...

Een burger uit de Europese Unie kan aanspraak maken op maatschappelijke dienstverlening en een leefloon onder bepaalde voorwaarden.

- 1) Een persoon die zich in België bevindt voor een periode van minder dan 3 maanden heeft een toeristenstatuut, en er kan geen aanspraak maken op maatschappelijke dienstverlening.
- 2) Een persoon die beweert aanspraak te maken op een verblijfsrecht van langer dan 3 maanden maar nog geen bewijs heeft voorgelegd dat hij over de nodige kwaliteiten beschikt om aan dit verblijfsrecht te voldoen, kan enkel het recht op maatschappelijke dienstverlening verleend worden nadat hij langer dan 3 maanden op Belgisch grondgebied verblijft, op voorwaarde dat dit een legaal verblijf is.
- 3) Wanneer hij over het bewijs beschikt van kwaliteiten om recht te hebben op verblijfsrecht van langer dan 3 maanden, komt hij binnen het domein van de toepassing van de wet van 26 mei 2002. Deze wet heeft uitdrukkelijk betrekking op de burgers van de Europese Unie en diens familie die een verblijfsrecht hebben van langer dan 3 maanden.

Het is belangrijk om op te merken dat Europese burgers die binnenkomen op het Belgisch grondgebied met het doel hier werk te zoeken geen aanspraak kunnen maken op het recht op maatschappelijke dienstverlening gedurende de periode dat hij werkzoekend is.

Het recht op maatschappelijke dienstverlening en het recht op maatschappelijke integratie voor burgers uit derdelanden is open in functie van hun verblijfsrecht in België.

Als conclusie kunnen we stellen dat er geen specifiek recht op maatschappelijke dienstverlening of recht op maatschappelijke integratie bestaat voor de Roma. Naar Belgisch recht is het zo dat het verblijfsrecht op Belgisch grondgebied bepaalt of iemand al dan niet aanspraak maakt op bijstand van het OCMW.

Het nieuwe artikel 57quinquies zet artikel 24.2 van de richtlijn 2004/38/CE om in Belgisch recht. Dit artikel geeft de mogelijkheid aan lidstaten, om in bepaalde gevallen, geen sociale bijstand toe te kennen aan burgers van de Europese Unie en hun familieleden.

⤴ **Recht op asiel**

Het vluchtelingenstatuut is een plicht voor België, die kadert in het Verdrag van Genève van 1951.

In tegenstelling tot van de andere lidstaten van de Europese Unie mogen **Europese onderdanen** asiel of subsidiaire bescherming aanvragen in België.

Voor asielaanvragen van EU-burgers geldt de versnelde procedure (de wet legt op dat het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen binnen de 5 dagen een uitspraak moet doen).

Al te vaak zijn de verhalen van de Roma onvoldoende onderbouwd om hun asielaanvraag in overweging te nemen. Het lijkt erop dat veel Roma in hun land van oorsprong worden verdrukt door discriminerende beleidsmaatregelen en de opkomst van het antiziganisme. Maar omdat ze moeite hebben om te geloven dat een Staat bij machte zou kunnen zijn om hen te beschermen, wordt hun vrees meestal niet opgemerkt. Het gevolg: jaren van discriminatie en segregatie.

Asielaanvragen van **Balkanbewoners** (uit Servië, Kosovo, Macedonië, Montenegro) krijgen op dit moment voorrang (binnen de 2 maanden), naar aanleiding van het grote aantal ongefundeerde asielaanvragen uit die landen sinds de visumliberalisering voor die nationaliteiten van 19 december 2009.

In 2010 verkregen 74 Serviërs, 83 Kosovaren en 13 Macedoniërs het statuut van vluchteling in België. Op 1 november 2011 waren dat er respectievelijk 49, 128 en 3. Van die asielzoekers – hoewel het moeilijk is om hun aantal in cijfers te vatten – zijn er heel wat Roma, het vluchtelingenstatuut wordt over het algemeen toegekend aan leden van een bepaalde etnische of sociale groep (in het bijzonder de Roma) die in een van deze regio's nog onderdrukt wordt.

De Belgische en Europese overheden hebben deze landen een krachtig signaal gegeven, door maatregelen te eisen tegen personen waarvan vermoed wordt dat ze naar aanleiding van de visumopheffing asiel zullen aanvragen in Europa. Dat heeft Macedonië ertoe aangezet om het "onrechtmatige gebruik van de visumvrijstelling" als strafbaar feit op te nemen in de nationale wetgeving, met de mogelijkheid om het paspoort in te trekken van personen die gedwongen moeten terugkeren uit een EU-lidstaat.

Voor de Balkan-Roma die bescherming krijgen in België is het van belang om in overweging te nemen dat de belemmeringen bij het verlaten van het territorium een inbreuk kunnen zijn op het asielrecht.

In overeenstemming met richtlijn 2005/85/EG betreffende de asielprocedures werkt België aan een lijst met veilige landen van herkomst, die opgenomen zal worden in de nationale wetgeving. Asielzoekers uit die landen kunnen genieten van een versnelde procedure (hun aanvraag wordt binnen de 15 dagen behandeld), de bewijslast wordt uitgebreid en omgekeerd en er zal enkel nog annulatieberoep kunnen worden aangetekend.

E. GOEDE PRAKTIJKEN

In België wordt reeds heel wat gedaan ter integratie van de Roma. Vele goede praktijken bestaan in dit verband. Sommigen gaan uit van de overheid, anderen van ngo's of andere organisaties. Ter illustratie hieronder 3 voorbeelden: uit Vlaanderen, Wallonië en Brussel.

Vlaanderen: het OCMW van Gent

De dienst vreemdelingen van het OCMW Gent heeft nooit een specifiek beleid gevoerd ten aanzien van de Roma. Het OCMW Gent streeft naar een gelijkwaardige behandeling en begeleiding van alle allochtone burgers (waaronder een belangrijk aandeel Roma) die zich aanmelden voor hulpverlening. Een verhaal van rechten en plichten

Elke nieuwe aanvraag bij de themawerking vreemdelingen wordt in eerste instantie door het onthaalteam vreemdelingen behandeld. Tijdens de intakegesprekken wordt bijzondere aandacht besteed aan de verblijfsrechtelijke voorwaarden (bij Unieburgers en gezinsherenigers) en de inspanningen welke de hulpvrager al ondernam om aan deze verblijfsrechtelijke voorwaarden te beantwoorden, er wordt tevens duidelijk gemaakt welk risico het langdurig ten laste zijn van het sociaal zekerheidsstelsel inhoudt.

Elke nieuwkomer dient verplicht deel te nemen aan een infosessie (2wekelijks georganiseerd in 2010 een aanwezigheidsgraad van > 70%). Deze infosessies hebben tot doel een duidelijk beeld te schetsen van de wederzijdse verwachtingen. Er is ook hier bijzondere aandacht voor de verblijfsrechtelijke voorwaarden van EU-burgers.

Taal, inburgering zijn de klemtonen tijdens de eerste fase van het hulpverleningstraject. Dit biedt de meeste waarborgen ten aanzien van de integratiekansen van de doelgroep. Er is een sterke samenwerking tussen taalaanbodverstrekkers, Kom-pas (Inburgering Gent) en onderwijs in functie van opvolging en signaleren van knelpunten. Er is een elektronische gegevensuitwisseling tussen de taalaanbodverstrekkers en de medewerkers van het OCMW. Doelstelling is het taaltraject alle kansen op slagen te geven.

Ook al zijn Unieburgers niet verplicht tot inburgering, het OCMW Gent verwacht van de meeste nieuwkomers - opnieuw in het kader van de vervulling van de werkberedheidsvoorwaarde –ondertekening van een inburgeringscontract. Dit wordt strikt opgevolgd door de maatschappelijk werker en de trajectbegeleider inburgering.

Naast de deelname en inzet bij de taallessen, wordt ook ingezet op het begeleiden naar tewerkstelling (door o.a. samenwerking met de interimsector) en het volgen van opleidingen die de kansen op de arbeidsmarkt vergroten. Ook hier wordt het principe van wederkerigheid gehanteerd: de inspanningen mogen niet enkel van het OCMW komen, ook van de hulpvrager worden actieve inspanningen gevraagd in de

zoektocht naar werk. Werkbereidheid moet meer zijn dan enkel een verklaring te willen werken.

Tenslotte wordt ook veel aandacht besteed aan het schoollopen van de kinderen van nieuwkomers om zoveel als mogelijk pro-actief te vermijden dat de daaropvolgende generaties ook in de hulpverlening terecht komen en blijven.

Brussel: Regionaal Integratiecentrum Foyer

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft het Regionaal Integratiecentrum Foyer met middelen van de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschaps Commissie sinds 8 jaar 3 *good practices* uitgewerkt:

1) Steunpunt Roma & Woonwagenbewoners:

Het Regionaal Integratiecentrum Foyer biedt als Steunpunt Roma & Woonwagenbewoners ondersteuning op maat inzake R&W-thematieken met als kapstok het versterken van het emancipatie- en integratieproces via onderwijs en opleiding, enerzijds ten aanzien van maatschappelijke diensten, officiële instanties, scholen en lokale besturen (informatie, advies, bemiddeling, vorming, ontwikkeling van samenwerkingsverbanden) en anderzijds ten aanzien van Roma & Woonwagenbewoners (bemiddeling, informatie, sensibilisatie, omkadering).

2) Team van bemiddelaars:

Sinds 2007 wordt een team van (Roma-)bemiddelaars als brugfiguren ingezet om de vertrouwensband tussen de families en scholen (of andere instanties) te versterken en de communicatie en samenwerking te verbeteren, voornamelijk met het oog op een betere scholarisatie (schooloriëntatie, inschrijving en opvolging v scholarisatie, bemiddeling, ouderbetrokkenheid stimuleren, familiale omkadering, ...). De interventies gebeuren voornamelijk in het kader van samenwerkingsverbanden met de verschillende partners (onderwijs, gemeentelijke en gerechtelijke diensten, politie, sociale partners, ...), maar ook op vraag van Roma zelf.

3) Vormingscentrum Foyer

Aan de hand van persoonlijke ontwikkelingstrajecten en brugprojecten wordt aan maatschappelijk kwetsbare jongeren (16-18 jr, waarvan een meerderheid Roma) een ultieme kans geven aan om op een gekwalificeerde manier uit te stromen uit het onderwijs en hun zelfwaardegevoel te verhogen door vorming en begeleiding naar werk. Door deze aangepaste methodes worden Roma-jongeren met een zeer grote leerachterstand toch nog gemotiveerd om vorming te volgen en zich voor te bereiden op de arbeidsmarkt.

Meer informatie: www.foyer.be

Wallonie: Centre de Médiation de Gens de Voyage et Roms.

Het bemiddelingscentrum voor Woonwagenbewoners en Roma, dat voornamelijk in Wallonië werkzaam is, bestaat sinds 2001 en is erkend omwille van de centrale plaats dat het Centrum inneemt inzake bemiddeling voor zowel overheden, Roma en

Woonwagengewoners, en de hele bevolking. In dit opzicht kunnen verschillende goede praktijken naar voren worden gebracht:

1) Administratieve en socioprofessionele bemiddeling

Roma in administratieve moeilijkheden, op zoek naar werk of huisvesting, ... worden begeleid en krijgen advies, en worden georiënteerd naar verschillende overheidsdiensten of verenigingen. De aanwezigheid van het team, het werken met Romabemiddelaars, en de samenwerking met de sociale vertalingsdienst leiden tot een verbeterde integratie, zowel ten aanzien van de Roma als ten aanzien van de betrokken diensten.

2) Opleiding

Het centrum staat sinds jaren bekend voor haar kwaliteit en stiptheid, maar ook voor de doeltreffendheid van de opleidingen die het geeft aan organisaties die met Roma werken, waardoor deze de mogelijkheid krijgen verder te kijken dan de stereotypes, en de interne dynamieken binnen de Roma-gemeenschap beter te begrijpen. Organisaties zoals Fedasil, medische centra, OCMW's, regionale integratiecentra, scholen, ... doen regelmatig beroep op het Centrum voor de opleiding van hun teams.

3) Informatie en sensibilisatie

Informatie- en sensibiliseringsprojecten van het Bemiddelingscentrum hebben tot doel te werken rond de stigmatisatiekwessie door duidelijke, precieze en juiste informatie te geven, maar ook door een genuanceerd beeld van de Roma-gemeenschap aan te bieden. In dit opzicht is de tentoonstelling 'Des Roms debut!' gerealiseerd door het Centrum in samenwerking met verschillende partners (fotografen, Romabemiddelaars, ...) een goed voorbeeld. Het succes dat de tentoonstelling had in onder meer culturele centra en regionale integratiecentra sinds de lancering ervan op 8 december 2011 toont de gegrondheid van het Centrum aan, net als de bestaande behoefte.

4) Coaching en supervisie voor een win-win integratie

Het Bemiddelingscentrum voor Woonwagengewoners en Roma staat ter beschikking van diensten en instellingen om hen te begeleiden en raad te geven bij de moeilijkheden die ze in hun dagelijkse werking ondervinden met Roma-families tijdens hun integratie. Deze kunnen onder meer verband houden met socio-professionele inschakeling, onderwijs, huisvesting, gezondheidszorg, zorg voor de jonge kinderen, ...

F. COÖRDINATIE VAN DE STRATEGIE

De huidige nationale strategie is een kaderplan waarin de uitdagingen voor en de doelstellingen van België voor de Integratie van de Roma vastgelegd worden en waarin elke overheid – de federale, de gewesten en de gemeenschappen – vrij maatregelen ontwikkelt naargelang haar bevoegdheden.

Om hun respectievelijke politiek inzake integratie van de Roma te valoriseren, harmoniseren en coördineren zal er een coördinatie tussen de verschillende entiteiten ingesteld worden in het kader van de uitvoering van deze strategie.

Deze coördinatie zal via de werkgroep gebeuren die in het kader van de interministeriële conferentie "Integratie in de Maatschappij" van 21 maart 2011 werd opgericht.

De werkgroep is belast met:

- het zorgen voor de opvolging en de jaarlijkse monitoring van de uitvoering van de nationale strategie,
- het aanbrengen van de benodigde veranderingen aan en bijsturing van de nationale strategie,
- het verzekeren van de link tussen de nationale strategie en het Europese kader.
- De coördinatie van het beleid ten aanzien van de Roma van de verschillende bevoegde beleidsniveaus in België verzekeren.

De werkgroep zal ten minste 2 keer per jaar samenkomen

Deze werkgroep wordt voorgezeten door een vertegenwoordig(st)er van de staatssecretaris bevoegd voor maatschappelijke integratie

★ **Vertegenwoordigers van de federale regering:**

- een vertegenwoordig(st)er van de eerste minister van de federale regering
- vertegenwoordig(st)ers van de vice-eerste ministers van de federale regering
- een vertegenwoordiger van de federale minister van sociale zaken en volksgezondheid
- een vertegenwoordig(st)er van de federale minister overheidsbedrijven, wetenschapsbeleid en ontwikkelingssamenwerking, belast met grote steden
- een vertegenwoordig(st)er van de federale minister van justitie
- een vertegenwoordig(st)er van de federale minister van binnenlandse zaken en gelijke kansen
- een vertegenwoordig(st)er van de federale staatssecretaris voor sociale zaken, gezinnen en personen met een handicap

★ **Vertegenwoordigers van de Gemeenschaps- en Gewestregeringen**

- een vertegenwoordiger van de minister-president van het Vlaams Gewest
- een vertegenwoordiger van de minister-president van het Waals Gewest en de Federatie Wallonië - Brussel

- een vertegenwoordiger van de Vlaamse minister belast met Armoedebestrijding
 - een vertegenwoordiger van de Vlaamse minister voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur en Inburgering
 - een vertegenwoordiger van de Vlaamse minister van Wonen en Steden
 - een vertegenwoordiger van de Vlaamse minister van Onderwijs, Jeugd en Gelijke Kansen
 - een vertegenwoordiger van de Waalse minister van Gezondheid, Sociale Actie en Gelijke Kansen
 - een vertegenwoordiger van de Waalse minister van Werk
 - een vertegenwoordiger van de Waalse minister van Huisvesting
 - een vertegenwoordiger van de minister van Jeugd van de Franse Gemeenschap
 - een vertegenwoordiger van de minister van het Leerplichtonderwijs en van het Onderwijs voor sociale promotie van de Franse Gemeenschap
 - een vertegenwoordiger van de minister-president van het Brussels-Hoofdstedelijk Gewest
 - een vertegenwoordiger van de minister van Stadsvernieuwing, Dringende Medische Hulp en Huisvesting van het Brussels-Hoofdstedelijk Gewest
 - een vertegenwoordiger van de minister van Openbare Werken en Vervoer van het Brussels-Hoofdstedelijk Gewest, ook collegelid van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, bevoegd voor Welzijn, Gezondheid en Gezin
 - een vertegenwoordiger van de staatssecretaris belast met het Gelijke Kansenbeleid van het Brussels-Hoofdstedelijk Gewest
 - een vertegenwoordiger van de minister van Gezin, Gezondheid en Sociale Aangelegenheden van de Duitstalige Gemeenschap
 - vertegenwoordigers van de collegeleden van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie bevoegd voor bijstand aan personen
- ★ **Vertegenwoordigers van de Federaties van Belgische Steden en Gemeenten**
- ★ **Vertegenwoordigers van organisaties die samenwerken met de Roma**
- ★ **Vertegenwoordigers van organisaties die de Romagemeenschappen vertegenwoordigen**
- ★ **Externe experts**

Een subgroep "Steden en gemeenten" werd bovendien opgericht om de steden en de gemeenten die een concentratie van Roma op hun grondgebied opvangen te betrekken.

Het secretariaat van de Werkgroep wordt door de federale Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie verzorgd.

G. ACTIEPLAN

De algemene doelstellingen van deze strategie hebben betrekking op de periode 2011 – 2020. De concrete acties om deze doelstellingen te bereiken zullen jaarlijks door de IMC Werkgroep Roma geëvalueerd, en indien nodig aangepast en aangevuld worden.

De werkgroep zal opnieuw samenkomen na de monitoring van de Europese Commissie, en zal, rekening houdend met de opmerkingen van de Commissie de strategie waar nodig bijsturen.

De acties van dit plan worden gegroepeerd per doelstelling en vervolgens per Gewest. Voor Brussel gaat het om acties die uitgevoerd worden op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zonder verdere onderverdeling per bevoegde autoriteit.

Doelstelling 1: Participatie bevorderen

De participatie en empowerment van de Roma-bevolkingsgroep in de samenleving verhogen

FEDERAAL

1.1 Oprichting van een Roma Raad

Een Raad van Roma en Woonwagenbewoners zal door de federale regering opgericht worden. De opdracht van deze instelling is enerzijds de participatie van de Roma en Woonwagenbewoners aan het Belgische beleid verzekeren en anderzijds de Roma een op gelijkheid gestoelde kans geven om te handelen. De raad kan adviezen uitbrengen. Deze hebben een dubbele doelstelling: enerzijds de regering te helpen beleidsmaatregelen met kennis van zaken aan te nemen en anderzijds de volle participatie en integratie van de Roma gemeenschappen te verzekeren.

De Raad van Roma en Woonwagenbewoners zal nauw betrokken worden bij de opvolging van deze nationale strategie voor de integratie van Roma.

1.2 Deelname aan het ROMED programma

Romed is het programma van de Raad van Europa dat zich toespitst op de opleiding van interculturele bemiddelaars voor de Roma-gemeenschap. België heeft zich kandidaat gesteld om deel te nemen aan het programma, en om zo de kwaliteit en efficiëntie van de interculturele Roma-bemiddelaars die werkzaam zijn in verschillende domeinen (onderwijs, gezondheidszorg, werk, ...) te verbeteren.

Er zal onderzocht worden of en op welke wijze Roma interculturele bemiddelaars voor de Roma aangeworven kunnen worden in het kader van het interculturele bemiddelingsprogramma in de gezondheidszorg dat op dit ogenblik in de

ziekenhuizen loopt. Tevens zullen we nagaan of het mogelijk en zinvol is om Roma interculturele bemiddelaars in te zetten via het systeem van video-conferentie waarmee in de ziekenhuizen en de eerste lijn geëxperimenteerd wordt. Ten slotte zal er gepoogd worden om een uitwisseling tot stand te brengen tussen het ROMED-programma en de activiteiten in het domein van de interculturele bemiddeling in de gezondheidszorg die vanuit de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu gecoördineerd worden. De middelen voor deze interculturele bemiddeling zijn uiteraard niet onbeperkt. Zo is het video-conferentieproject nog in een proeffase, en dus niet structureel gefinancierd. Hierover dienen tevens nog budgettaire arbitrages plaats te vinden.

VLAANDEREN

1.3 Ondersteuning van Roma-verenigingen en brugfiguren

Vlaanderen streeft ernaar evenredige participatie en verantwoordelijk burgerschap te realiseren voor de Roma-gemeenschap. Hiertoe zal het de zelforganisatie van Roma-verenigingen bevorderen en zal het de sleutelfiguren uit de Roma-gemeenschap versterken en ondersteunen.

1.4 Het Minderhedenforum als participatie organisatie

Vlaanderen erkent het minderhedenforum, krachtens het Vlaamse integratiedecreet, als participatie organisatie en belangenbehartiger van alle minderheden, inclusief de Roma. Het minderhedenforum heeft dan ook een informeel netwerk van Roma dat onder andere inspraak had bij het tot stand komen van het Vlaams MOE actieplan. Ook bij de verdere opvolging van de acties uit dit plan wordt het Roma-netwerk van het minderhedenforum sterk betrokken.

BRUSSEL

1.5 Bijdrage Vlaamse Gemeenschapscommissie in de dienst Roma en Woonwagengewoners (DRW) van de vzw Regionaal Integratiecentrum Foyer Brussel.

De VGC ondersteunt de dienst Roma en Woonwagengewoners, die een brugfunctie vervult tussen Roma groepen in het Brusselse en de burgermaatschappij. Dit gebeurt aan de hand van bemiddeling, begeleiding, doorverwijzing en informatie. De dienst coördineert daarbij een team van Roma-bemiddelaars.

De Foyer brengt op regelmatige tijdstippen sleutelfiguren uit de Roma- en Rom-gemeenschappen samen om actualiteiten te toetsen binnen de gemeenschappen, ervaringen uit te wisselen en te luisteren naar evoluties en behoeften. Op basis van deze ontmoetingen worden in de werking informatieve en sensibiliserende acties voorzien om aan deze behoeften tegemoet te komen.

Doelstelling 2: Toegang tot onderwijs

Ervoor zorgen dat elk kind en elke jongere uit de Roma-gemeenschap leerplichtonderwijs geniet

VLAANDEREN

2.1 Extra middelen voor rondtrekkende bevolking

De Vlaamse Gemeenschap trekt extra middelen (subsidies) uit voor scholen die geconfronteerd worden met trekkende bevolkingsgroepen. Dit zorgt voor meer omkadering op maat.

2.2 Kinderen en jongeren naar school toeleiden en op school houden

In de Vlaamse Gemeenschap zal extra ingezet worden op de toeleiding van kinderen naar onderwijs, in het bijzonder door de onthaalbureaus. Specifieke acties in het onderwijsactieplan 'grensoverschrijdend gedrag op school, zullen mee bewaken dat deze kinderen en jongeren naar school blijven gaan en bewaken dat grensoverschrijdend gedrag wordt ingeperkt.

2.3 Ouderbetrokkenheid verhogen

De Vlaamse Gemeenschap zal de ouderbetrokkenheid vergroten via lokale projecten rond ouderbetrokkenheid.

2.4 Monitoring van leerlingen uit Midden- en Oost-Europa

In Vlaanderen wordt een dataset ontwikkeld met cijfers over de in- en uitstroom van leerlingen afkomstig uit Midden- en Oost-Europese landen

WALLONIE

Deze acties hebben ook betrekking op de Brusselse scholen van de federatie Wallonië – Brussel.

2.5 Inzetten van Roma-mediatoren

Het gaat om de ondersteuning van de schoolbemiddeling door personen van Roma origine, die fungeren als link tussen de school en de families met Roma kinderen in scholen van de Franstalige Gemeenschap. De bedoeling is een grootschalige verspreiding van het project in scholen, en de ontmoeting te bevorderen tussen de pedagogische teams en de verenigingen die op dit domein actief zijn.

2.6 Schoolachterstand: link tussen scholen en huistaakklasjes, AMO, ...

De Franstalige Gemeenschap zal samenwerkingsprojecten aanmoedigen en ondersteunen tussen verschillende personen die een rol spelen wat de slaagkansen op school betreft voor kinderen, vooral Roma, die leermoeilijkheden hebben.

2.7 Alfabetisering van ouders: bruggen bouwen tussen scholen, sociale antennes, en de vzw lezen en schrijven (asbl Lire et Ecrire)

Ook hier is het de bedoeling om samenwerkingsprojecten op te zetten en te ondersteunen tussen verschillende personen die een rol spelen in de educatieve, sociale en professionele integratie van analfabete families, waaronder Roma families.

2.8 Complementariteit van pedagogische tools voor kinderen en hun families afkomstig van verschillende kanalen

Waken over de vergelijking, uitwisseling en verspreiding van verschillende pedagogische tools bestemd voor de leerkrachten met leerlingen met leermoeilijkheden, in het bijzonder Roma leerlingen.

BRUSSEL

2.9 Romakinderen schoolrijp maken

De Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) zet in op het toegankelijk maken van het onderwijs en de kinderen ertoe aanzetten om blijvend naar school te gaan. De VGC onderzoekt in samenspraak met veldorganisaties welke initiatieven noodzakelijk zijn om dit te realiseren.

2.10 De samenwerking versterken tussen scholen (en omkaderende diensten) en Roma-families

De Vlaamse Gemeenschapscommissie en de Vlaamse Gemeenschap ondersteunen het Regionaal Integratiecentrum Foyer Brussel via een meerjarenconvenant om haar acties omtrent Roma en onderwijs (zie boven) verder te ontwikkelen:

- 1) Steunpunt Roma & Woonwagewoners ter ondersteuning van maatschappelijke actoren, scholen en lokale overheden (op 2de lijn) en de doelgroep zelf (op 1ste lijn) om de scholarisatiegraad van Roma-kinderen en -jongeren te verhogen via informatie, vorming, het bevorderen van communicatie en samenwerking.
- 2) Inzet van (Roma-)bemiddelaars om de vertrouwensband tussen de families en scholen te versterken ter verhoging van de scholarisatiegraad (met bijkomende steun vanuit Federaal Impulsfonds en Programma Preventie Schoolverzuim BHG)

2.11 Pilootproject 'Roma-kinderen' verderzetten

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ondersteunt in het kader van het Programma Preventie Schoolverzuim (Dispositif Accrochage Scolaire) een bemiddelingsprogramma ten aanzien van Roma-families in Brusselse concentratiescholen, uitgevoerd door het RIC Foyer in samenwerking met Brusselse gemeenten.

Dit zijn de doelstellingen:

- ervoor zorgen dat Roma-kinderen regelmatig naar school gaan en het absentisme terugschroeven,

- verzekeren dat Roma-kinderen die hier arriveren en/of niet schoolgaand zijn vlotter de weg vinden naar een school,
- de ouders nog meer betrekken in het onderwijsproces van hun kinderen,
- de ouders overtuigen om hun kinderen in te schrijven in de kleuterschool, de basisvoorwaarden om hun kinderen naar school te sturen verbeteren,
- en onderwijzers een beter inzicht verschaffen in de situatie en de cultuur van de Roma.

2.12 Het verder ontwikkelen van aangepaste pedagogische methodieken

In het kader van het Decreet Leren en Werken ondersteunt de Vlaamse Gemeenschap in het Vormingscentrum Foyer persoonlijke ontwikkelingstrajecten om maatschappelijk kwetsbare jongeren (waaronder 80% Roma) klaar te stomen voor en te begeleiden naar de arbeidsmarkt.

DUITSTALIGE GEMEENSCHAP

2.13 Aangepaste dienstverlening

In de Duitstalige Gemeenschap zijn er meerdere decreten die tot doel hebben de integratie van migranten of asielzoekers te verzekeren. Het aantal Roma in de Duitstalige Gemeenschap is hoogstwaarschijnlijk niet heel groot, en zoals reeds eerder aangegeven moeilijk exact te bepalen. De Duitstalige Gemeenschap stelt dus geen specifieke acties voor ter integratie van de Roma, maar is wel gevoelig ten aanzien van deze gemeenschap, en zorgt voor de aangepaste dienstverlening die deze personen nodig hebben.

Hieronder enkele voorbeelden:

- Het decreet van 17.12.2011: Beschulung von neuankommenden Schülern.
Dit decreet geeft aan meerdere scholen van de Duitstalige Gemeenschap de mogelijkheid om overgangsklassen op te richten met als doel de talenkennis en de integratie in de samenleving te verbeteren. Deze mogelijkheid bestaat zowel in het lager als in het secundaire onderwijs.
- Los van dit decreet zijn lessen voor taal en culturele integratie onder bepaalde voorwaarden mogelijk tijdens de schooluren. Bij dit project worden ook de moeders van de kinderen betrokken
- Het decreet van 11.05.2009 voorziet een individuele begeleiding en ondersteuning van iedere leerling. Het laat ook controle toe op de aanwezigheid van de leerlingen, en stelt aangepaste en individuele oplossingen voor bij spijbelproblemen

Doelstelling 3: Toegang tot werk

Het verschil inzake werkgelegenheid tussen de Roma en de rest van de bevolking wegwerken

FEDERAAL

3.1 Sociale en professionele activering Roma

Met steun van het Europees Sociaal Fonds gaat het om de ontwikkeling, binnen de OCMW's, van maatschappelijk werkers die belast zijn met de maatschappelijke of beroepsactivering van de Roma. Deze maatschappelijk werkers zullen verantwoordelijk zijn voor de individuele begeleiding van de Roma en zullen hiervoor speciaal opgeleid en begeleid worden. Om bovendien ook een vertrouwensband te waarborgen tussen de lokale Roma-gemeenschappen en de overheden, wordt de OCMW's aanbevolen om een beroep te doen op een intercultureel bemiddelaar.

VLAANDEREN

3.2 Opstellen plan van aanpak betreffende Bulgaren en Roemenen

Bulgaren en Roemenen die hier verblijven op basis van het vrij verkeer van personen en niet over een arbeidskaart beschikken zullen worden toegeleid naar knelpuntberoepen. Dit zal gebeuren door de VDAB in samenwerking met de lokale besturen, de sociale partners, het OCMW en NGO's.

3.3 Controle op dienstverleners

In Vlaanderen zal een specifieke controleronde worden uitgevoerd met engagement van het IWSE (Inspectie Werk en Sociale Economie). Het betreft de problematiek van malafide 'dienstverleners' die hun diensten voornamelijk aanbieden in de vlees-, tuinbouw-, en schoonmaaksector.

3.4 Uitwerken ondernemerschapstraject

Vlaanderen werkt een traject uit naar ondernemerschap voor inburgeraars (nieuw- en oudkomers) met bijzondere aandacht voor de Midden- en, Oost-Europese migranten.

WALLONIE

3.5 Het transversaal platform uitbreiden

Het transversaal platform voor transversale tewerkstelling wordt uitgebreid naar alle openbare en/of gesubsidieerde actoren voor tewerkstelling en opleiding. Gezien de inconsistente situatie waarin de Waalse Roma verkeren (nomadenleven in woonwagens, dakloosheid, maatschappelijke re-integratie,...) hebben die actoren nood aan een inzicht in de bestaande problemen (administratieve situatie, analfabetisme, kennis van het Frans en van sollicitatiegewoonten (cv, brieven),

gedrag in de maatschappij, schuwheid, angst, onbegrijpelijkheid van de aangereikte instrumenten, werkmotivatie, zwartwerk...) en aan kennis van de vaardigheden die ze reeds bezitten, van hun geuite socioprofessionele wensen (in welke sector willen ze aan de slag?) en van de kenmerken en de verblijfplaats van werkzoekende Roma. In dat opzicht kan het platform een kostbare informatiestroom op gang brengen tussen de actoren die rechtstreeks in contact staan met de Roma (maatschappelijke steunpunten, OCMW's, SLSP's (de Waalse openbare huisvestingsmaatschappijen), contactpersonen voor de Woonwagenbewoners...) en de actoren voor werkgelegenheid en opleiding. Zo kunnen alle betrokken partijen via het platform de nodige maatregelen nemen om de socioprofessionele integratie van de Roma te bevorderen en obstakels uit de weg te ruimen (situatie van de vrouwen, sensibiliseren, informeren en voorbereiden van het grote publiek, opvang, passende opleidingen uitkiezen...).

3.6 Informatie verzamelen

Bij de lokale diensten van de FOREM (met name de Maisons de l'Emploi en de Relais de l'Emploi) en/of de regionale FOREM-directies in steden met veel Roma is informatie te vinden over personen die (vermoedelijk) reeds gebruik maakten van de Waalse tewerkstellings- en opleidingsdiensten. Die informatie bevordert het inzicht in de problemen waar ze mee te kampen krijgen in hun zoektocht naar een baan en kan indien nodig de aanzet zijn tot maatregelen om die problemen te verhelpen, in de lijn van het takenpakket van de diensten.

3.7 Toegang tot opleiding

Op basis van objectieve situaties, gehaald uit die nieuwe gegevens, kunnen de andere actoren die in contact staan met de Roma (sociale huisvestingsmaatschappijen, OCMW's, sociale steunpunten,...) op hun beurt geïnformeerd worden over behoeftes die niet worden ingelost. Zo kan er indien nodig actie worden ondernomen om de Roma voor te bereiden op het beroepsleven (leren lezen en schrijven, Frans leren door verbanden te leggen), en als ontegensprekelijk blijkt dat ze nood hebben aan een specifiek opleidingsaanbod kan de gepastheid en relevantie ervan steeds onder de loep worden genomen, op voorwaarde dat er voldoende budget voor is.

BRUSSEL

3.8 Van immigrant tot middenstand

In het 2 jarig proefproject "van immigrant tot middenstand", zet de VGC in op de toeleiding van Roemeense en Bulgaarse nieuwkomers naar zelfstandige activiteiten. De doelgroepen Roma zijn in niet onbelangrijke proportie aanwezig.

Doelstelling 4: toegang tot gezondheidszorg

FEDERAAL

4.1 Interculturele bemiddelaars in de gezondheidszorg

Hoewel we in ons land niet over betrouwbare gegevens beschikken over de gezondheidstoestand van de Roma en evenmin over de problemen die ze in de gezondheidszorg ervaren, vinden we voldoende aanwijzingen dat er zich bij deze groep in het domein van de gezondheid(-zorg) veel problemen voordoen.

In het kader van het interculturele bemiddelingsprogramma van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu zijn in verschillende ziekenhuizen interculturele bemiddelaars die voor de Roma interveniëren actief. Het gaat om Albanese, Bosnische, Roemeense en Servo-Kroatische interculturele bemiddelaars. Een aantal onder hen kan sinds kort ook via een systeem van videoconferentie buiten de eigen standplaats ingezet worden, en dat zowel in ziekenhuizen als in gezondheidszorginstellingen van de eerste lijn.

Voor kwetsbare groepen zoals de Roma zijn de sociale diensten in de ziekenhuizen bijzonder belangrijk voor het garanderen van de toegankelijkheid, kwaliteit en continuïteit van de zorgverlening. In de werkgroep 'Sociale dienst in het ziekenhuis' van de genoemde FOD wordt onder meer aandacht besteed aan de problematiek van allochtone patiënten en mensen zonder wettig verblijf, een groep waartoe heel wat Roma behoren.

In het kader van de begeleiding van de coördinatoren interculturele bemiddeling in de ziekenhuizen organiseerde de Cel Interculturele Bemiddeling en Beleidsondersteuning recent, in samenwerking met de vzw FOYER, vormingssessies over het werken met Roma-patiënten.

VLAANDEREN

4.2 Toegankelijke gezondheidszorg voor ROMA patiënten

Met de steun van de Vlaamse overheid loopt in St-Niklaas een proefproject rond toegankelijke gezondheidszorg voor Roma. Bij de dagelijkse medische zorg die verleend wordt aan Roma patiënten ondervindt men immers grote problemen bij therapietrouw, preventief werken, zeer jonge zwangerschappen, slechte voedingsgewoonten en onbestaande tandzorg. Men wil specifieke aangepaste zorg geven aan deze doelgroep, door extra medische aandachtsbegeleiding, vormingsinitiatieven en individuele begeleiding op sociaal- en psychisch vlak.

4.3 Netwerkvorming tussen hulpverleners

Hulpverleners wisselen informatie uit over individuele dossiers en sturen hun kennis over armoede bij.

DUITSTALIGE GEMEENSCHAP

4.4 Psychologische en Psychiatrische hulp voor erkende vluchtelingen en asielaanvragers

De Duitstalige Gemeenschap ondersteunt een nieuw project van het Europees vluchtelingenfonds. Dit project heeft betrekking op erkende vluchtelingen en asielaanvragers. Het stelt onder meer een begeleiding voor met als doel de integratie door middel van informatie en opleiding (intensieve taalcursussen) en een sociale begeleiding. Buiten het feit dat dit doelt op een taalkundige, sociale, educatieve en professionele integratie, heeft het project tot doel werknemers een tweede lijn van instrumenten aan te bieden ter vereenvoudiging van werk, met inbegrip van supervisiemomenten en opleidingen. Een specifieke psychologische en psychiatrische begeleiding van vluchtelingen of asielzoekers met hulp van erkende vertalers is mogelijk. Een artistiek therapeutische groep wordt aangeboden aan vrouwen in kwetsbare situaties.

Twee therapeuten van het centrum voor geestelijke gezondheidszorg van de Duitstalige Gemeenschap hebben in 2012 een opleiding etnopsychologie gevolgd. Etnopsychologie bestaat uit twee elementen: elk individu bestaat uit een psyche en een cultuur.

Doelstelling 5: Toegang tot huisvesting en essentiële diensten

Het verschil tussen de hoeveelheid Roma die toegang hebben tot huisvesting en tot openbare netwerken ten opzichte van de hoeveelheid die er toegang tot hebben van de bevolking in het algemeen doen verdwijnen

FEDERAAL

5.1 Huurwaarborgen

OCMW kunnen personen ondersteunen die een aanvraag indienen voor een huurwaarborg, dewelke de verhuurder beschermt bij eventuele problemen met betalingen door de huurders. Deze maatregel zal beter gecommuniceerd worden naar de Romagemeenschap met als doel de toegang tot wonen voor Roma en hun families te ondersteunen.

VLAANDEREN

5.2 Een globaal woonbeleid

In Vlaanderen wordt een woonbeleid gevoerd om het beschikken over een aangepaste woning, van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs en met woonzekerheid, te bevorderen. Roma kunnen net als andere doelgroepen, een beroep doen op alle reguliere maatregelen.

5.3 Strijd tegen huisjesmelkerij

Een verhoogde controle in de gebieden en regio's met een hoge concentratie aan MOE wordt één van de prioriteiten van de Vlaamse wooninspectie bij de strijd tegen huisjesmelkerij. Doel is het bestraffen van malafide huisbazen en het terugdringen van huisjesmelkerij.

5.4 Ondersteuning van realisatie van woonwagenterreinen

De Vlaamse wooncode erkent de woonwagen als woonvorm. Op dit moment ondersteunt de Vlaamse overheid de realisatie van woonwagenterreinen door steden, gemeenten en sociale huisvestingsmaatschappijen door middel van een subsidie van 90% van de kosten. Een aantal provincies legt de overige 10% bij. Alle relevante regelgeving, alsook een aantal aandachtspunten en tips, werden door de Vlaamse Overheid gebundeld in de brochure 'Wonen op wielen'.

WALLONIE

5.5 De hervorming van de Waalse wooncode

In het kader van de Waalse Wooncode, van kracht sinds februari 2012, werd een maatregel ingevoerd die aan woonwagenbewoners of Roma die vandaag in caravans en er in wensen te blijven wonen van een nieuwe hulpmaatregel gebruik kunnen maken. Het gaat om het nieuwe artikel 22 bis van de wooncode "hulp bij de creatie of verbetering van verblijven geen woning zijn"

Deze heeft tot doel alternatieve woonvormen te ontwikkelen. Naast hulp aan woningen geeft deze de mogelijkheid:

- Alternatieve woonvormen te creëren in zones HP (Habitat Permanente - Permanent Wonen)
- De uitrusting van terreinen voor voyageurs die geen link hebben met de zones HP
- de creatie van alternatieve woonzones in bepaalde zones zoals bepaald door de regering

Deze maatregel past in de wens van de regering om alternatieve woonvormen te erkennen, en de mogelijkheid om deze te plaatsen in woongebieden, wat tegemoet komt aan de problematiek van sedentarisatie (deels of volledig) van de woonwagenbewoners en Roma.

Verder blijft artikel 44 van de Waalse Wooncode over de "hulp bij de uitrusting en inplanting van terreinen om mobiele woonvormen van woonwagenbewoners te ontvangen" actueel om enerzijds terreinen voor families en anderzijds opvangterreinen te creëren. Deze maatregel was recent nog het onderwerp van administratieve vereenvoudiging.

5.6 Plan Permanent Wonen

Wanneer Roma wonen in een zone van het plan Permanent Wonen dat door de regering werd vastgesteld in december 2010, en deze daar hun verblijfsplaats willen verlaten voor een woning, kunnen zij gebruik maken van de maatregelen in het plan.

BRUSSEL

5.7 Advies standplaatsenbeleid

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ondersteunt de Vlaamse Gemeenschap het Regionaal Integratiecentrum Foyer Brussel om de lokale en regionale overheden te adviseren in de uitwerking van adequate beleidsmaatregelen omtrent een standplaatsenbeleid voor woonwagenbewoners.

5.8 Steunpunt Roma en woonwagenbewoners

Om de communicatie en samenwerking tussen diensten en families te verbeteren met het oog op een betere toegankelijkheid van reguliere diensten, ondersteunen de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschapscommissie het Regionaal Integratiecentrum Foyer Brussel om haar steunpuntfunctie (zie boven) verder te blijven ontwikkelen ten aanzien van enerzijds maatschappelijke diensten, officiële instanties, scholen en lokale besturen, en anderzijds Roma & Woonwagenbewoners. De VGC ondersteunt tevens een outreachingsopdracht om maatschappelijk geïsoleerde Roma en woonwagenbewoners bij de reguliere dienstverlening te betrekken.

5.9 Begeleidingsmaatregelen voor de tijdelijke bezetting van verwaarloosde gebouwen

Bij deze begeleidingsmaatregelen worden uiteraard de nodige veiligheids- en hygiëne-eisen in acht genomen. Een mooi voorbeeld is de tijdelijke bezetting van het oude cloître du Gesù, waar sinds 2 jaar ongeveer 150 mensen zijn ondergebracht, het merendeel van hen Roma. Dit project voor solidair wonen, in goede banen geleid door een aantal verenigingen die ijveren voor maatschappelijke integratie via huisvesting, geniet van een uitgebreid pakket aan steunmaatregelen: er is een overeenkomst voor tijdelijke bezetting met de privé-eigenaar, er werd een bezettingsverzekering afgesloten en individuele en gemeenschappelijke begeleiding wordt gefinancierd. Daarnaast wil de Staatssecretaris voor Huisvesting mee op zoek gaan naar aanvullende oplossingen voor deze specifieke groep. Die vereist een multidisciplinaire, geïntegreerde aanpak waarbij de krachten van verschillende bevoegdheidsniveaus worden gebundeld.

Doelstelling 6: Migratie

De instroom van Roma-migranten uit Midden- en Oost Europa beheersen

FEDERAAL

6.1 Europese aanpak van migratie

De federale regering stelt het vrij verkeer van personen niet in twijfel. Verder streeft de federale regering naar een harmonisering van de aanpak wat migratie betreft op Europees niveau.

Gezien de toegang tot maatschappelijke dienstverlening tot een instroom van Roma-migranten heeft geleid, zal de EU-richtlijn met betrekking tot de toegang tot maatschappelijke dienstverlening wordt toegepast, waardoor EU-burgers tijdens de eerste 3 maanden van hun verblijf geen recht hebben op deze dienstverlening.

Conform het regeerakkoord zal de regering er voorts voor zorgen dat de effectiviteit van de controles voor de Europese burgers wordt versterkt en opgedreven tijdens de periode van 3 jaar na de afgifte van de verblijfsvergunning.

VLAANDEREN

6.2 Samenwerking met landen van herkomst

Vlaanderen streeft naar een samenwerking met de landen van herkomst, met als doel te werken aan een correcte beeldvorming over Vlaanderen in de herkomstlanden, en zo de onrealistische verwachtingen van kandidaat migranten recht te zetten. Concreet zal er informatie ter beschikking gesteld worden in deze landen. Daarnaast zal er eveneens overleg opgestart worden in de landen van herkomst om de positie van de Roma daar te verbeteren.

BRUSSEL

6.3 Opvangbeleid voor nieuwkomers

Een krachtig opvangbeleid voor nieuwkomers, als aanvulling op de bestaande beleidslijnen voor maatschappelijke integratie en bevordering van de culturele diversiteit, moet de specifieke behoeftes van deze nieuwe migranten trachten in te lossen: bijzondere administratieve verplichtingen, gebrekkige kennis van de landstalen, het niet beheersen van bepaalde gangbare culturele gewoonten, problemen met de erkenning van hun beroepsvaardigheden, of een gebrek aan inzicht in de rol van de school en in de taak van de ouders in het hele onderwijsgebeuren. Een opvangbeleid voor nieuwe migranten bevordert die tweerichtingsdynamiek: verwerving van de juiste informatie en zo nodig van de vereiste basisvaardigheden om een zelfstandig leven op te bouwen in België, met respect voor de geldende regels. Het beleid wijst nieuwe immigranten in Brussel de weg in hun integratie, om hen te helpen:

- vlotter aan de eerste administratieve verplichtingen te voldoen, om enerzijds snel wettelijk in orde te zijn en meteen te kunnen genieten van hun rechten, en anderzijds in optimale omstandigheden hun basisbehoeftes in te lossen (huisvesting, gezondheidszorg, onderwijs...);
- hun kennis van het Frans te erkennen en zich in te schrijven in een taalopleiding;
- hun beroepskwalificaties en –vaardigheden duidelijk te maken, om hun toegang tot de arbeidsmarkt te bevorderen;
- de nodige basiskennis te verwerven over de maatschappij en de sociale relaties in België en over de werking van de openbare instellingen;
- deel te nemen aan het maatschappelijke, culturele en verenigingsleven, in het bijzonder op lokaal vlak.

De opvang die in Brussel voorzien wordt zal ook voor de Roma toegankelijk zijn.

Aan Nederlandstalige zijde verzorgt het Brussels Onthaalbureau BON inburgeringsprogramma's voor legaal in België verblijvende nieuw en oudkomers. Ook Roma kunnen hier terecht voor een integrale en laagdrempelige aanpak.

Doelstelling 7 : Toegang tot maatschappelijke Integratie

FEDERAAL

7.1 Helpdesk voor de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW's)

Binnen de Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie zal een 'Helpdesk Roma' opgericht worden, aangezien het de steden en gemeenten en de OCMW's zijn die in de eerste plaats met de Roma bevolkingsgroep worden geconfronteerd. De OCMW's zullen er terecht kunnen met vragen over de Roma (binnen de bevoegdheden van de POD MI). De Helpdesk zal informatie ter beschikking stellen, zorgen voor de uitwisseling van goede praktijken, en zal contacten leggen met andere partners. Dit alles met het oog op een optimale dienstverlening aan de OCMW's, steden en gemeenten die zo de hulpverlening aan de (moeilijk bereikbare) Roma-bevolkingsgroep kunnen verbeteren

7.2 Omzendbrief betreffende de Europese burgers en toegang tot maatschappelijke dienstverlening

Vele Roma in ons land zijn EU burgers, die afhankelijk van hun statuut al dan niet recht hebben op een tussenkomst van het Belgische socialebijstandstelsel, met name een beroep op OCMW-steun. Om de OCMW's hierover te informeren publiceerde de Staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie op 29 juni 2011 een omzendbrief over de EU-burger, bedoeld om duidelijkheid te scheppen over

- ★ de verschillende soorten verblijfsrecht voor EU-burgers en hun familieleden en de invloed van deze verschillende soorten verblijfsrecht op het al dan niet openen van het recht op maatschappelijke hulp of het leefloon voor EU-burgers en hun familieleden
- ★ de eventuele invloed van de toevlucht van EU-burgers en hun familieleden tot OCMW-steun op hun verblijfssituatie

- ★ de controlemechanismes met betrekking tot het naleven van de verblijfsvoorwaarden.

Het nieuwe artikel 57quinquies zet artikel 24.2 van de richtlijn 2004/38/CE om in Belgisch recht. Dit artikel geeft de mogelijkheid aan lidstaten, om in bepaalde gevallen, geen sociale bijstand toe te kennen aan burgers van de Europese Unie en hun familieleden.

VLAANDEREN

7.3 Roma toeleiden naar inburgeringstrajecten

De lokale besturen, OCMW's en onthaalbureaus zullen zo veel mogelijk Roma naar inburgeringstrajecten toeleiden, waar ze een inburgeringattest kunnen behalen. Bovendien zal gestreefd worden naar een betere samenwerking tussen de OCMW's en onthaalbureaus. OCMW's zijn immers in de mogelijkheid het uitkeren van steun te koppelen aan inburgeringsvereisten.

7.4 Inzetten buurtstewards

Vlaanderen zal 'buurtstewards' aanstellen in centrumsteden waar de concentratie van Roma-populatie hoog is. Zij bemiddelen en sturen in het samenleven in bepaalde straten, wijken en buurten, maar hebben met name een preventieve taak. Ze doen dit door in dialoog te gaan met de nieuwe en oude bewoners en in afstemming met de reeds bestaande sociale initiatieven en de reguliere stads- en politiediensten. Doelstelling is het Bevorderen van het samenleven tussen de oude en nieuwe bewoners in bepaalde straten, buurten en wijken van deze centrumsteden.

WALLONIE

7.5 Projet pilote « Pour l'insertion des Roms »

Om de positieve integratiedynamiek te ondersteunen, focust het pilootproject van het Bemiddelingscentrum voor Woonwagenbewoners en Roma zich enerzijds op de ontwikkeling van competenties van Roma-families, (taal, sociale vaardigheden, kennis van de instellingen, beheer van culturele gewoontes, ...) en anderzijds op een betere toegang tot eerstelijns diensten in de sectoren werk, huisvesting, sociaal werk, ...

Er zijn interventies met drie soorten actoren: diensten en instellingen, de Roma bevolking, en de verenigingen. De interventies, permanenties, opleidingen en het begeleidingswerk worden gestructureerd in het kader van interculturele bemiddeling. De toegang van werkzoekende Roma op de arbeidsmarkt wordt is de voornaamste focus van het project, met de nadruk op toegang tot beroepen waar vaardigheden een belangrijke rol spelen.

BRUSSEL

7.6 Roma integratie en bemiddeling via straathoekwerk

De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie financiert een straathoekwerker die zich richt tot de doelgroep personen van Roma origine. De straathoekwerker heeft als opdracht: integratie, interculturele bemiddeling, doorverwijzing naar aangewezen diensten, aanmoedigen van het naar school gaan van de kinderen.

7.7 Inschakeling Roma-bemiddelaars

De Vlaamse Gemeenschapscommissie en de Vlaamse Gemeenschap, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Federaal Impulsfonds (FIPI) ondersteunen het Regionaal Integratiecentrum Foyer Brussel bij de inschakeling van Roma-bemiddelaars ter bevordering van maatschappelijke integratie en scholarisatie van Roma. Zij vormen de essentiële brug tussen de diverse diensten, instanties, scholen en lokale besturen en de Roma-families. Hun werking is erop gericht om in nauwe en systematische samenwerking met betrokken instanties de beide partijen de gelegenheid te bieden om via verbeterde communicatie, bemiddeling, familiale omkadering, vorming, acties gericht op emancipatie en empowerment het integratieproces te bevorderen.

7.8 Inzetten buurtstewards

De Vlaamse Gemeenschapscommissie zal in opdracht van Vlaanderen buurtstewards aanstellen in een 4 jarig project. We verwijzen hiervoor naar 7.4. Het voorstel is om in dit kader een Brusselse "Klankbordgroep Buurtstewards" op te richten voor de opvolging van het project.

Doelstelling 8: Beleidscoördinatie verzekeren

De coördinatie tussen de verschillende bevoegde overheden stimuleren om zo tot een optimaal beleid ten aanzien van de Roma te komen

FEDERAAL

8.1 IMC Werkgroep Roma

Om de sociale en economische integratie van de Roma te bevorderen, richtte de Interministeriële Conferentie Integratie in de Maatschappij, die de federale regering, de gewesten en de gemeenschappen verenigt, op 21 maart 2011 een werkgroep Roma op. Deze werkgroep werd gemachtigd om een geïntegreerd actieplan, met voorstellen om de begeleiding van de integratie van Roma in België te verbeteren, concreet uit te werken, de initiatieven van de verschillende beleidsniveaus op elkaar af te stemmen en de huidige Europese toestand op te volgen.

VLAANDEREN

8.2 Vlaamse werkgroep Midden- en Oost Europese Migratie

In uitvoering van de beslissing van de Vlaamse regering van 3 december 2010 komt elke drie maand de Vlaamse werkgroep Midden- en Oost Europese Migratie samen. Deze werkgroep is samengesteld uit de MOE-aanspreekpunten binnen de relevante beleidsdomeinen, aangevuld met vertegenwoordigers van lokale besturen met een MOE(Roma)-problematiek en met vertegenwoordigers van het middenveld: Kruispunt Migratie-Integratie, Minderhedenforum, Vlaams netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen en VVSG en een vertegenwoordiger van de Roma.

De werkgroep heeft de opdracht om de horizontale aanpak van het Vlaamse MOE(Roma)-beleid over alle beleidsdomeinen heen te coördineren, te zorgen voor de opvolging van cijfermateriaal, en maakt een jaarlijks verslag op met een opvolging, evaluatie en bijsturing van de Vlaamse acties.

8.3 Aanspreekpunt Vlaamse overheid

De lokale besturen en andere instanties en voorzieningen krijgen een adequaat antwoord op hun vragen met betrekking tot MOE. Er zijn aanspreekpunten per beleidsdomein, en een centraal aanspreekpunt binnen het Kruispunt Migratie & Integratie

WALLONIE

8.4 Overlegplatform over de integratie van Roma

Het project van het *Centre de médiation des gens du voyage* (Bemiddelingscentrum voor woonwagenbewoners) heeft duidelijk gemaakt dat niet alle steden op dezelfde manier te maken krijgen met migrerende Roma. Bovendien is gebleken dat niet in alle regio's dezelfde dynamiek heerst. Zo wordt er bijvoorbeeld nauw samengewerkt met het OCMW van Luik, terwijl in Charleroi die samenwerking vrijwel onbestaand is, hoewel er daar toch een Roma-populatie te vinden is. Een werkgroep over de Roma-problematiek tussen de OCMW's van Luik, Charleroi, Namen en Verviers lijkt dan ook een goed idee.

De werkgroep moet de verschillende bijzondere situaties waar iedereen mee te maken krijgt uiteenzetten en oplossingen op maat aanreiken, om in 2012 doelgerichte projecten op te kunnen zetten. Het *Centre de médiation des gens du voyage* heeft benadrukt dat een open geest onontbeerlijk is in de zoektocht naar mogelijkheden om de maatschappelijke integratie van de Roma te versnellen, vergeleken met andere migrantengroepen. In dat opzicht wordt het idee geopperd om een pilootproject in het leven te roepen dat zich uitsluitend tot de Roma richt en verband houdt met hun integratietraject.

BRUSSEL

8.5 Brusselse werkgroep Roma

De Vlaamse Gemeenschapscommissie onderzoekt de oprichting van een Brusselse werkgroep Roma die de initiatieven met betrekking tot Roma opvolgt.

BENELUX

8.6 Benelux : Urbiscoop

Naar aanleiding van een initiatief van de Benelux ondertekenden op maandag 17 oktober 2011 de Ministers voor het Stedelijk Beleid en Maatschappelijke Integratie van Vlaanderen en Nederland, samen met de Burgemeesters/Schepenen/Wethouders van belangrijke steden, op het Secretariaat-Generaal van de Benelux, een Memorandum of Understanding (MOU) over de 'Onverwachte en moeilijk beheersbare instroom van personen uit Midden- en Oost Europa in de steden van de Benelux en aangrenzende regio's. Hierin verklaren ze samen te willen werken om de kansen en uitdagingen rond intra-Europese migratie aan te gaan. Centraal staat in dit project het 'absorptievermogen' van steden ten aanzien van de inwijking vanuit deze landen en de integratie, aandacht voor het vermijden van zogenaamde 'waterbedeffecten' waarbij problemen van de ene plaats naar de andere worden verplaatst, maar niet worden opgelost en de vraag hoe de steden deze immigranten een menswaardig bestaan kunnen bieden.

Doelstelling 9: Strijd tegen discriminatie

De discriminatie tegenover de Roma-bevolkingsgroep tegengaan

FEDERAAL

9.1 Werkgroep "Discriminatie – Politie –Justitie"

In de schoot van de werkgroep 'Discriminatie - Politie- Justitie' (opgericht op initiatief van de minister van gelijke kansen en binnenlandse zaken en in samenwerking met de minister van justitie) zal gericht aandacht besteed worden aan de Roma en de moeilijkheden waarmee zij geconfronteerd wordt. Via deze werkgroep wensen we een betere samenwerking tot stand te laten komen tussen politie, justitie en het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding. De focus ligt op vorming van de ambtenaren en dit zowel bij politie als bij justitie, de correcte toepassing van de relevante omzendbrieven (bv COL 6/2006), het beheer van statistisch materiaal en de rol van de referentiemagistraten.

VLAANDEREN

9.2 Vormingsaanbod

Gelijke Kansen in Vlaanderen realiseert een vormingsaanbod over de aandachtspunten, kansen en risico's van het werken met MOE in het kader van discriminatiebestrijding voor de meldpuntmedewerkers

Doelstelling 10 : Data-verzameling stimuleren

Meer en betere data-verzameling over de Roma-bevolking in België stimuleren om zo hun situatie beter in kaart te brengen, en een effectief beleid te voeren ten aanzien van de Roma

FEDERAAL

10.1 Registratie van doelgroepen op niveau van het OCMW

De federale regering gaat samen met de verenigingen van OCMW's de mogelijkheden bekijken om gegevens over de verschillende doelgroepen (ook Roma) die beroep doen op het OCMW te registreren.

WALLONIE

10.2 Gegevens verzamelen

Op basis van objectieve situaties, gehaald uit die nieuwe gegevens, kunnen de andere actoren die in contact staan met de Roma (sociale huisvestingsmaatschappijen, OCMW's, sociale steunpunten...) op hun beurt geïnformeerd worden over behoeftes die niet worden ingelost. Zo kan er indien nodig actie worden ondernomen om de Roma voor te bereiden op het beroepsleven (leren lezen en schrijven, Frans leren door verbanden te leggen).

VLAANDEREN

10.3 Cijfermateriaal over het aantal Roma

Het Vlaams Actieplan MOE (Roma) migranten bevat cijfermateriaal instroom van MOE-migranten in het Vlaams Gewest, met gegevens over de 20 gemeenten waar de instroom het hoogst was. Voor een aantal steden zijn er ook specifieke gegevens over de landen van herkomst ter beschikking.

10.4 Onderzoek naar de "Push and pull" factoren voor Intra-Europese Migratie

Vlaanderen zal een onderzoek uitvoeren om de push en pull factoren tussen Vlaanderen en de regio's van herkomst in kaart brengen. Aan de hand van de resultaten van het onderzoek zullen beleidsmaatregelen genomen worden.

10.5 Onderzoek naar factoren die leiden tot aanzuigefecten

Dit onderzoek wil in kaart brengen op basis van welke factoren welke groepen naar welke steden migreren. In kader van het Urbiscoop samenwerkingsverband lijkt het wenselijk dit onderzoek ook naar Nederlandse steden en gemeenten te vertalen. Zicht op waterbedeffecten.

H. NATIONAAL CONTACTPUNT

De Werkgroep Roma, opgericht door de Interministeriële Conferentie, zal als nationaal contactpunt voor de Europese Commissie fungeren.

De coördinatie van het nationaal contactpunt wordt door de staatssecretaris bevoegd voor Maatschappelijke Integratie en Armoedebestrijding verzorgd.

Het technisch secretariaat van het Nationaal Contactpunt wordt verzekerd door de Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie.

I. REFERENTIES

COM (2011) 173 – Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "EU-kader voor nationale strategieën voor integratie van de Roma tot 2020"

CLE, A., Andriaenssens S., 'Bedelarij in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest', KUB, 2006

CARPENTIER, S., en VAN HOUCKE, F., 'Recherche pilote sur la sensibilisation des autorités publiques à la Communauté Rom et sur l'intégration scolaire des enfants Roms', www.lacode.be, CODE, Brussel, 2004

DECOODT, F. en DE REU, S., Kosovaarse Roma in het Waasland. 10 jaar beleid met Roma in Sint Niklaas en Temse, Oost-Vlaams Diversiteitscentrum, september 2009.

EUROPESE COMMISSIE, EU en Roma, 2011.
(http://ec.europa.eu/justice/discrimination/roma/index_en.htm#)

FRAZER, H. en MARLIER, E., Promoting the social inclusion of Roma, European Commission, 2011. (<http://www.peer-review-social-inclusion.eu/network-of-independent-experts/reports/2011-second-semester/synthesis-report>).

HASDEU Iulia, « Scolarisation des enfants roms en Belgique », édité par la Fondation Roi Baudouin, mars 2009

JOPPART, C., 'Recherche relative au développement d'une réponse sociale à la question de la mendicité des enfants en Belgique', CODE, Brussel, 2003

KRUISPUNT MIGRATIE – INTEGRATIE, Werknota: Roma in Vlaanderen, knelpunten en aanbevelingen.

MACHIELS, M., Garder la distance ou saisir les chances, Roms et gens du voyage en Europe occidentale, Réseau Européen contre le Racisme (ENAR), 2002.
(http://cms.horus.be/files/99935/MediaArchive/pdf/roma_fr.pdf)

REYNIERS, A., « Roms Gens du Voyage ? Une question de vocabulaire » in Nouvelle Tribune, 30, 2002.

À l'école avec les élèves roms, tsiganes et voyageurs, Cahiers Pédagogiques, HSN 21, mai 2011.

Belgian Presidency of the European Union, Homelessness among travellers and Roma recommendations, Centre de Mediation de Gens de Voyage et des Roms en Wallonie, 2011.

Belgian Presidency of the European Union, Who Cares? Child Poverty and Child Well-Being, Recommendations, Centre de Mediation de Gens de Voyage et des Roms en Wallonie, 2011.

De Roma van Brussel, Regionaal Integratiecentrum Foyer Brussel vzw, oktober 2006.

Nationaal Hervormingsprogramma Belgie, 15 april 2011.
(http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_belgium_nl.pdf)

Preventing Social Exclusion through de Europe 2020 Strategy. Early Childhood Development and the Inclusion of Roma Families, Public Planning Service for Social Integration, Brussels, 2011.(http://www.mis.be/sites/default/files/doc/preventing_social_exclusion.pdf)

Strategisch plan woonwagenbewoners, Vlaamse Overheid – Inburgering en Integratie, 2011.

Vlaams actieplan MOE(Roma)-migranten 2012, 2011.
(http://www.inburgering.be/inburgering/sites/www.inburgering.be.inburgering/files/actieplan_MOE.pdf).

Wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, Belgisch Staatsblad, 18.03.1993.
(http://www.privacycommission.be/nl/static/pdf/wetgeving/wet_privacy_08_12_1992.pdf)

J. BIJLAGEN

Bijlage 1: Vlaams Actieplan Midden en Oost-Europese (Roma)-migratie